

প্রকৃতিক
শিক্ষণ সংঘ
(এন. চি. চি.)

বংশ্যপুস্তিকা

An initiative of

হিমালয়ান- প্রকৃতি শিক্ষণ কেন্ৰ, অসম

“অনুসন্ধান, উপলব্ধি আৰু প্রকৃতিৰ অনুধাৰন”

বৰ্ষাপুস্তিকা

ছাত্ৰ/ছাত্ৰীৰ নাম _____

শ্ৰেণী _____

প্ৰকৃতিক শিক্ষণ সংঘৰ নাম _____

হিমালয়ান-প্ৰকৃতি শিক্ষণ কেন্দ্ৰ, অসম

“অনুসন্ধান, উপলব্ধি আৰু প্ৰকৃতিৰ অনুধাৰন”

Published by:

"Him-Nature Learning Centre, Assam"

Under the National Mission on Himalayan Studies

2017-18 to 2020-21

Supported by:

Ministry of Environment, Forest and Climate Change
Government of India

Implemented by:

Assam State Biodiversity Board
Forest Department, Government of Assam
Biodiversity Management Committees of Assam

1st Edition: 2018

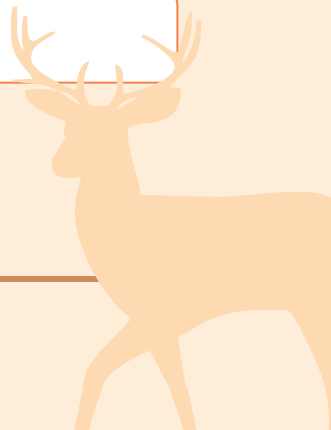
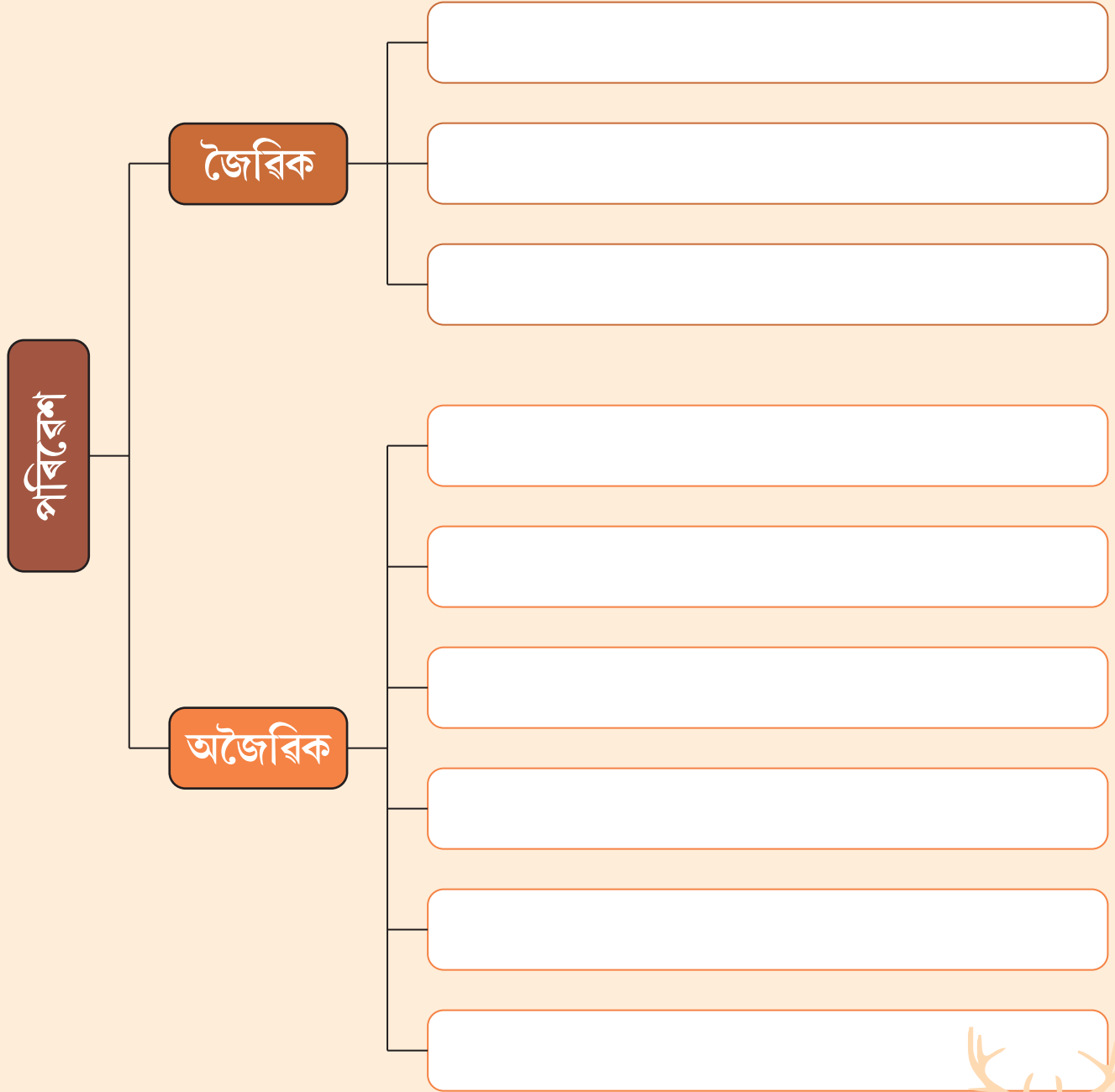
© Assam State Biodiversity Board

Printed by:

Anubhab Enterprise & Co.
Guwahati -781006

তোমাৰ পৰিবেশৰ বিষয়ে শিকা

১. পৰিবেশৰ উপদান

২. অজৈৱিক উপদানসমূহৰ উপযোগীতা

ক

১.

২.

৩.

৪.

৫.

৬.

খ

১.

২.

৩.

৪.

৫.

৬.

গ

১.

২.

৩.

৪.

৫.

৬.

ঘ

১.

২.

৩.

৪.

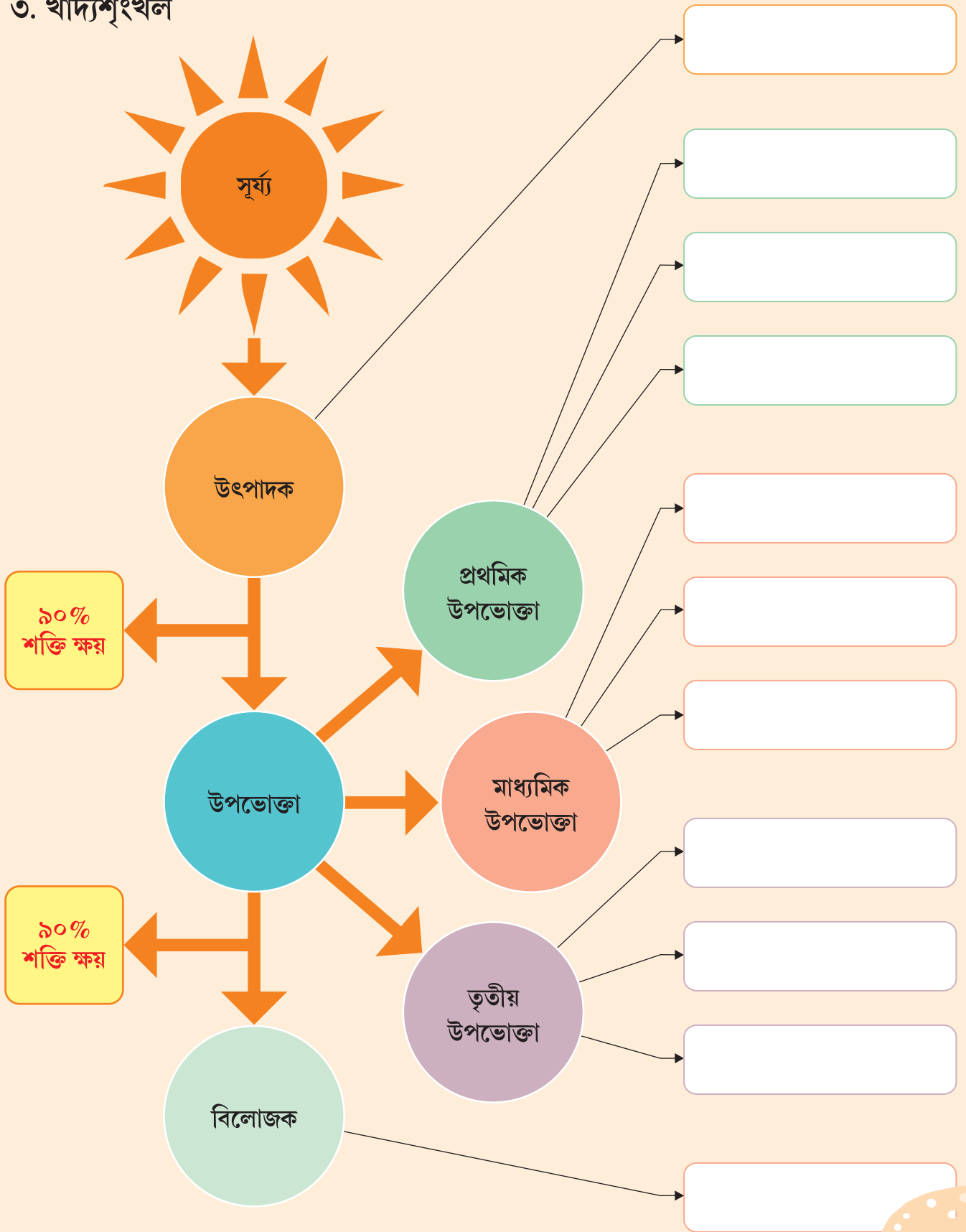
৫.

৬.

---

৩. খাদ্যশৃংখল

৪. তলৰ পোক পতংগ সমূহ চিনাক্ত কৰা ঃ—

পতংগ

নাম _____

বসতিস্থান _____

উপযোগীতা/গুৰুত্ব _____

নাম _____

বসতিস্থান _____

উপযোগীতা/গুৰুত্ব _____

নাম _____

বসতিস্থান _____

উপযোগীতা/গুৰুত্ব _____

নাম _____

বসতিস্থান _____

উপযোগীতা/গুৰুত্ব _____

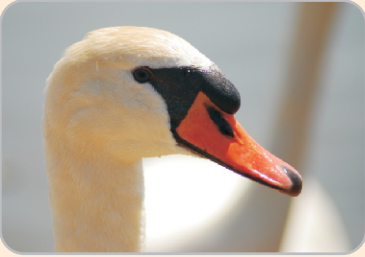

৫. তলৰ পক্ষী সমূহ চিনাক্ত কৰা :—

নাম _____
ঠোঁটৰ গঠন _____
খাদ্যাভাস _____
_____

নাম _____
ঠোঁটৰ গঠন _____
খাদ্যাভাস _____
_____

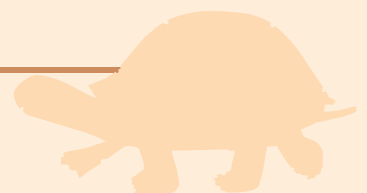
নাম _____
ঠোঁটৰ গঠন _____
খাদ্যাভাস _____
_____

নাম _____
ঠোঁটৰ গঠন _____
খাদ্যাভাস _____
_____

নাম _____
ঠোঁটৰ গঠন _____
খাদ্যাভাস _____
_____

৬. তলৰ পক্ষী সমূহ চিনাক্ত কৰা :—

নাম _____

ঠেঙৰ আকাৰ _____

খাদ্যাভাস _____

নাম _____

ঠেঙৰ আকাৰ _____

খাদ্যাভাস _____

নাম _____

ঠেঙৰ আকাৰ _____

খাদ্যাভাস _____

নাম _____

ঠেঙৰ আকাৰ _____

খাদ্যাভাস _____

নাম _____

ঠেঙৰ আকাৰ _____

খাদ্যাভাস _____

৭. তলত দিয়া প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ লিখা (✓ চিহ্ন দিয়া) :-

তোমাৰ এনে অভ্যাস আছেনে?

শক্তি বাহি কৰা

বৃক্ষৰোপন

চাইকেলৰ ব্যৱহাৰ

প্লাষ্টিক বৰ্জন

তুমি এনেদৰে পানী বাহি কৰানে?

তেপটো জোৰকৈ বন্ধ কৰা

বৰষুণৰ পানী সঞ্চয় কৰা

পানীৰ উচিত ব্যৱহাৰ

পানীক প্লাষ্টিক মুক্ত কৰা

তুমি জীৱ জন্তুৰ সৈতে কেনে আচৰণ কৰা

মৰম কৰা

প্ৰতিপালন কৰা

পেলনীয়া খাদ্য খাবলৈ দিয়া

নিষ্ঠুৰতা/দুৰ্ব্যৱহাৰ কৰা

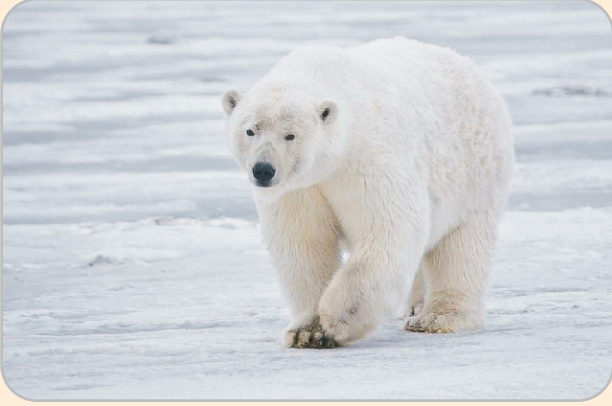

প্ৰকৃতিৰ আশ্চৰ্য্য সমূহ

৮. ছদ্মবেশ

- ছদ্মবেশ হ'ল জীৱসমূহৰ জীয়াই থাকিবলৈ প্ৰয়োজন হোৱা এক অভিযোজন প্ৰক্ৰিয়া।
- জীৱসমূহে তাৰ চাৰিওকাষৰ বৰণৰ সৈতে মিলি থাকিবলৈ চেষ্টা কৰে।

ছদ্মবেশৰ প্ৰকাৰ সমূহ :-

মিলি যোৱা

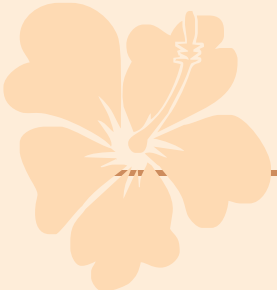
ধৰণ কৰণ

ছদ্মাবৰণ

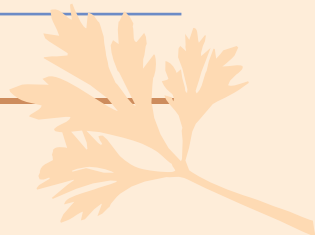

অনুকৰণ

৯. তোমাৰ আশে পাশে থকা জীৱজন্তু সমূহ পৰ্য্যবেক্ষণ কৰা আৰু এইবোৰৰ ছদ্মবেশ
ৰূপসমূহ চিনাক্ত কৰা :—

ক্র. নং	জীৱ জন্তুৰ নাম	চৰিত্ৰ/ধৰণ/ব্যৱহাৰ	বসতিস্থান
১.			
২.			
৩.			
৪.			
৫.			

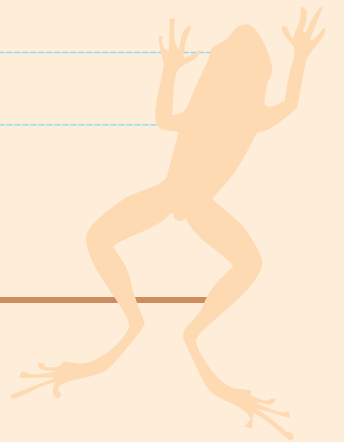

কাৰ্যকলাপ

উদ্ভিদৰ নাম

ব্যৱহাৰ হোৱা অংশ সমূহ

উপযোগিতা

১১. ফুল

ফুল হ'ল উদ্ভিদৰ প্ৰজননৰ মুখ্য অংগ। ইয়াৰ তলত দিয়া ধৰণৰ কিছুমান বিশেষত্বৰ বাবেই বহুতো পৰাগযোগকাৰী জীৱ আকৰ্ষিত হয়। যেনে-

- মনোমোহা ৰং
- বিশেষ গন্ধ
- পুষ্পদণ্ডত সিহঁতৰ সাজোন

কাৰ্য্যকলাপ

ফুল এপাহ অঁকা আৰু নাম উল্লেখ কৰা

নাম _____

গোন্ধ আছেনে?

আছে

নাই

কি ৰং _____

তুমি ইয়াক ক'ত পালো _____

ইয়াৰ আশে পাশে কোনো পোক পতংগ দেখিছা নেকি? _____

নাম _____

গোন্ধ আছেনে?

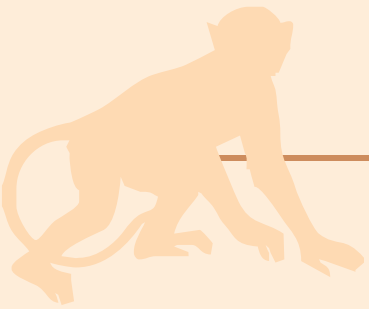
আছে

নাই

কি ৰং _____

তুমি ইয়াক ক'ত পালো _____

ইয়াৰ আশে পাশে কোনো পোক পতংগ দেখিছা নেকি? _____

নাম _____

গোন্ধ আছেনে?

আছে

নাই

কি বং _____

তুমি ইয়াক ক'ত পালো _____

ইয়াৰ আশে পাশে কোনো পোক পতংগ দেখিছা নেকি? _____

নাম _____

গোন্ধ আছেনে?

আছে

নাই

কি বং _____

তুমি ইয়াক ক'ত পালো _____

ইয়াৰ আশে পাশে কোনো পোক পতংগ দেখিছা নেকি? _____

নাম _____

গোন্ধ আছেনে?

আছে

নাই

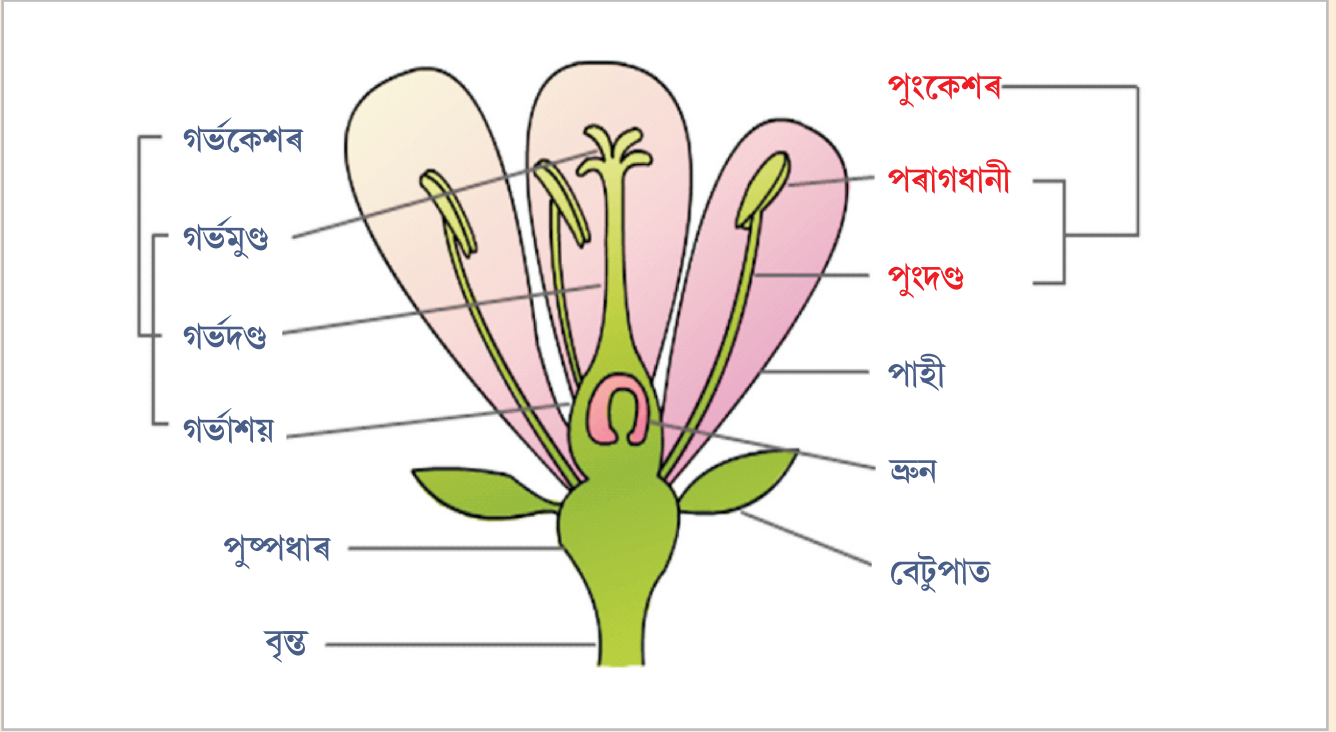
কি বং _____

তুমি ইয়াক ক'ত পালো _____

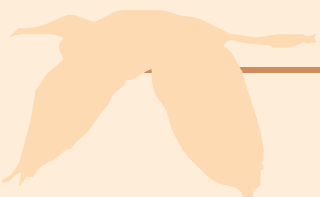
ইয়াৰ আশে পাশে কোনো পোক পতংগ দেখিছা নেকি? _____

১২. ফুলৰ অংশবোৰ :-

পুষ্পদণ্ড বা বৃত্ত :	ই হৈছে ফুলৰ ঠাৰি অংশ।
পুষ্পধাৰ :	ই হৈছে ফুলৰ কেন্দ্ৰবিন্দুৰ ঠাল ঠেঙুলি অংশ।
বেটুপাট :	ই হ'ল পুষ্পদণ্ডৰ উপৰিভাগত থকা পাত সদৃশ আকৃতি ফুলৰ পাহি সামগ্ৰীক ভাৱে ইয়াক দল মণ্ডল বোলা হয়। ইয়াৰ উজ্বল বঙে অতিৰিক্ত সুৰক্ষা প্ৰদান কৰে আৰু পৰাগযোগত সহায়ক হোৱাকৈ পতংগক আকৰ্ষণ কৰে।
ফুলৰ পাহি :	সামগ্ৰীক ভাৱে ইয়াক দলমণ্ডল বোলা হয়। ইয়াৰ উজ্বল বঙে অতিৰিক্ত সুৰক্ষা প্ৰদান কৰে আৰু পৰাগযোগত সহায়ক হোৱাকৈ পতংগক আকৰ্ষণ কৰে।
গৰ্ভকেশৰ :	ই হৈছে ফুলৰ স্ত্ৰী জননক্ষম অংশ।
পুংকেশৰ :	ই হৈছে ফুলৰ পংলিংগৰ অংশ যিয়ে পুষ্পৰেণু উৎপাদন কৰে।
পৰাগধানী :	পৰাগধানী হ'ল পুংকেশৰৰ পুষ্পদণ্ডত উপৰ অংশত লাগি থকা মোনা সদৃশ ঘটন।

কাৰ্যকলাপ

জৱা ফুলৰ বিভিন্ন অংশবোৰ চিনাক্ত কৰা আৰু তলৰ ঠাইবোৰ পূৰ কৰা :—

অংশবোৰ আকাঁ

নাম _____

কাৰ্যসমূহ _____

অংশবোৰ আকাঁ

নাম _____

কাৰ্যসমূহ _____

অংশবোৰ আকাঁ

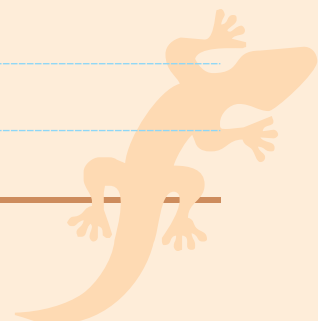
নাম _____

কাৰ্যসমূহ _____

অংশবোৰ আকাঁ

নাম _____

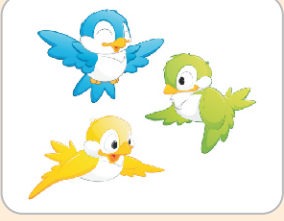
কাৰ্যসমূহ _____

ক্ষেত্ৰভিত্তিক অধ্যয়ন

১২. প্ৰকৃতি ভ্ৰমনৰ সময়ত তুমি কৰিব পৰা কিছুমান কাৰ্য্য :-

১. শূনা

চৰাইৰ কল কাকলি (মাত)

পতংগৰ শব্দ

বোৱতি পানীৰ খল্‌খলনি

বতাহৰ শব্দ

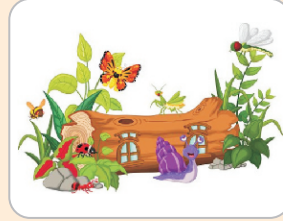
২. পৰ্য্যবেক্ষণ কৰা

মছ/ নাইকেন/ ভেঁকুৰ

অংকুৰিত বীজ

বিভিন্ন বাসস্থানৰ
পতংগসমূহ

গছত বগোৱা লতাবোৰ

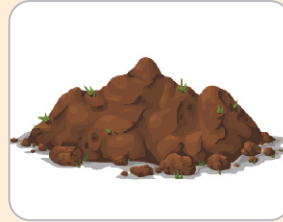
৩. গোন্ধ লোৱা

ফুল

পাত

মাটি

পচা পাতবোৰ

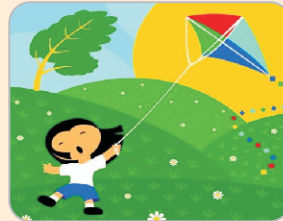
৪. অনুভৱ কৰা

সূৰ্য্যৰ পোহৰ

ঘাহনিত থকা
নিয়ৰৰ টোপালবোৰ

মৃদু বতাহ

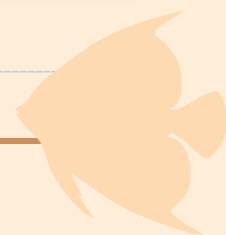

গছৰ ছাঁ

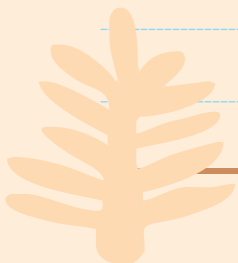
কাৰ্যকলাপ

তোমাৰ সপোনৰ কোনখন উদ্যান/ অভয়াৰণ্য/দৰ্শন কৰিবলৈ তুমি ইচ্ছুক?

কাৰ্যকলাপ

তোমালোকে এইবাৰ গৰমৰ বন্ধ/ পূজাবন্ধ/ শীতকালীন চুটিৰ বাবে কি কি পৰিকল্পনা কৰিছা?

যোগাযোগ

এন.এম.এইচ.এচ.-হিম-প্রকৃতি শিক্ষণ কেন্দ্র, অসম

অসম ৰাজ্যিক জৈৱবৈচিত্ৰ্য পৰিষদ

অৰণ্য ভৱন, তৃতীয় মহলা, পাঞ্জাবাৰী, গুৱাহাটী-৭৮১০৩৭

ইমেইল - asbb.nlc@gmail.com, ac-asbbnlc@gov.in

www.nlc-assam.org

